

τος, μεταβαλλόμενον ὅλον εἰς δύναμιν ἀρκεῖ ὥπως ἀνυψώσῃ τὸ καταπεσόν βάρος εἰς τὸ πρότερον ὕψος αὐτοῦ. Λοιπὸν ἡ θερμότης ἡ θερμαίνουσα κατὰ 1 βαθμὸν Κ. μίαν λίτρην ὕδατος, ἀρκεῖ ὥπως ἀνυψώσῃ βάρος 1400 λιτρῶν καθ' ἓνα πόδα καὶ ἐκ τῆς αἰτίας ταύτης καλοῦμεν τοὺς 1400 λιτρό-

ποδας, τὸ μηχανικὸν ἰσοδύναμον μιᾶς μονάδος θερμότητος.

Αἱ ιδέαι αὗται ἦσαν ἀπολύτως ἀναγκαῖαι ὥπως δυνηθῶμεν νὰ σχηματίσωμεν καὶ ἰδέαν τινὰ περὶ τῆς ἀναπτύξεως τῆς δυνάμεως ἐν τοῖς ζῶσι σώμασιν.

(Ἔπεται τὸ τέλος.)

Η ΩΡΑΙΑ ΓΑΒΡΙΕΛΛΑ

Ἐὰν πιστεύσωμεν τὰ σκανδαλώδη χρονικά, ἡ νεότης τῆς Γαβριέλλης Ἑστραίας, κοινῶς ὀνομαζομένης Ὠραίας Γαβριέλλης, εἶναι ἡκιστα σώφρων. Ἐρρέθη ὅτι ἦτο εὐειδὴς μεταξὺ τῶν μᾶλλον εὐειδῶν, ὅτι ἦτο

ἐρωμένη βασιλέως σχεδὸν βασίλισσα ἡ συκοφαντία δὲν ἠδύνατο λοιπὸν νὰ τὴν φεισθῇ. Ἐρρέθη ὅτι πρὶν ἀναβῇ ἐπὶ τῶν ἐκθρίδων τοῦ θρόνου τοῦ Ἐρρίκου Δ', ἡ Γαβριέλλα ἐπωλήθη εἰς δεκαεξαετῇ ἡλι-

κίαν παρὰ τῆς μητρὸς της εἰς τὸν Ἑρρίκον Γ', ἀντὶ ἐξακισχιλίων σκούδων. Ἐρρέθη ἀκόμη ὅτι τοῦ Ἑρρίκου Γ' βαρυνθέντος ταχέως ἐρωμένην ἧς αἱ σπάταλοι ὀρέξεις ἠπείλουν τὴν καταστροφὴν του, ὁ Σεβαστιανὸς Ζαμέτ, πλούσιος τραπεζίτης. — ὅστις, ἔτη τινὰ πρότερον, ἦτο σκανδαλοποιὸς τοῦ βασιλέως, ἀνέλαβε νὰ ἀπαλλάξῃ τὸν βασιλέα καὶ κύριόν του ἀπὸ τὴν ὀχληρὰν ἐκείνην κατὰκτησιν. Ἐρρέθη τέλος ὅτι μετὰ τὸν Ζαμέτ ἡ Γαβριέλλα περιῆλθεν εἰς τὴν κατοχὴν τοῦ καρδινάλιου Γκίζη, ἔπειτα εἰς τὴν τοῦ δουκὸς Λογγεβίλ, κτλ. κτλ. — Ὅταν ἀρχίζουν νὰ δίδουν ἐραστὰς εἰς μίαν γυναῖκα, δὲν σταματοῦν πλέον. Ἡ μόνη δυσκολία εἶναι εἰς τὸν πρῶτον ἐραστήν.

Εἴτε ὑπῆρξαν ταραχώδη τὰ πρῶτα ἔτη τοῦ βίου τῆς Γαβριέλλης Ἑστραίας εἴτε ὄχι, τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι ὅταν ὁ Ἑρρίκος Δ' τὴν εἶδε κατὰ πρῶτον, τῷ 1591, εἰς τὴν ἐπαυλιν τῆς Κέδρης, ὅπου διέμενε μετὰ τοῦ πατρὸς της, ἡ Γαβριέλλα εἶχε τότε φανεράς σχέσεις μετὰ τοῦ δουκὸς Βελλεγάρδ, μεγάλου ὑπασπιστοῦ τοῦ βασιλέως τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Ναβάρρας· τοῦτο ὅμως δὲν ἐμπόδισε τὸν ρηθέντα βασιλέα νὰ ἐρωτευθῇ παραφόρως τὴν ὡραίαν Γαβριέλλαν καὶ νὰ ἔχῃ εἰς τὸ ἐξῆς μίαν μόνην ἐπιθυμίαν, πῶς νὰ τὴν ἀρπάσῃ ἀπὸ τὸν μέγαν ὑπασπιστήν του. Ἡ Γαβριέλλα ἐνέδωκεν ἄρά γε εὐχαρίστως καὶ ἀμέσως εἰς τὴν ἐπιθυμίαν ταύτην; Ἀμφιβάλλομεν. Ὁ Βελλεγάρδ ἦτο κομψὸς, ὡραιότατος, πάντοτε περιποιημένος καὶ μυρόεις. Ἐξ ἐναντίας ὁ Ἑρρίκος Δ' δὲν ἐπλυνε τὰς χεῖρας εἰμὴ ὅταν τὸ ἐνθυμεῖτο — σπανιώτατα δὲ τὸ ἐνθυμεῖτο. Πρὸς τούτοις εἶχε φυσικόν τι ἐλάττωμα ἐκ τῶν μᾶλλον δυσπρόστων, εἰς τὸν ἔρωτα ἰδίως καὶ εἰς τὰς μυίας γενικῶς. Ἐν τούτοις, πῶς νὰ ἀντιστῇ τις εἰς βασιλέα, εἰς βασιλέα γενναῖο-δωρον, ἀξιώραστον, καὶ ἐπὶ πᾶσιν εἰς τοσοῦτον βαθμὸν ἐρωτευμένον ὥστε νὰ μὴ φοβῆται νὰ ριψοκινδυνεύσῃ τὴν ζωὴν του ἀντὶ παροδικῶν τινων φιλημάτων, ὑπὸ τὰ ἐνδύματα στρατιώτου καὶ διὰ μέσου τῶν ἐχθρικῶν στρατευμάτων. Ἡ ὡραία Γαβριέλλα ἐνέδωκεν εἰς τὸν βασιλέα . . . καὶ ὁ

Βελλεγάρδ ἐξηφανίσθη—κατὰ τὰ φαινόμενα τοῦλάχιστον πρὸ τοῦ αὐθέντου καὶ κυρίου του. Λέγομεν κατὰ τὰ φαινόμενα, διότι ἀνέκδοτά τινα, μνημονευόμενα εἰς τὰ Ἀπομνημονεύματα τοῦ Σουλλῦ, μᾶς πληροφοροῦσιν ὅτι ἡ Γαβριέλλα Ἑστραία, πολὺ πιστὴ εἰς τὴν λατρείαν τοῦ παρελθόντος, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ μέθῃ τοῦ παρόντος, πολὺ λάκεις ἔδωκεν ἀφορμὴν παραπόνων εἰς τὸν ἀγαθὸν βασιλέα.

Ἰνα δύναται μᾶλλον ἐλευθέρως νὰ ἐπισκέπτεται τὴν Γαβριέλλαν, ὁ Ἑρρίκος Δ' τὴν ἐνόμφευσε μετὰ τὸν Νικόλαον Ἀμερβάλ, αὐθέντην τοῦ Λιανκούρ· ἀλλόκοτον μέσον ἀλλὰ λίαν κοινὸν κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην. Εὐρεθέντος τοῦ προσχήματος, ἀπηλλάγησαν ταχέως αὐτοῦ, δηλαδὴ ἐπεμψαν τὸν Λιανκούρ εἰς τὰ ὑποστατικά του ἀφοῦ τῷ ἐπέβαλον τὰς δυσπαρασκείας δίκης πρὸς διάζευξιν . . . δίκης τῆς ὁποίας τὰ αἴτια ἦσαν μᾶλλον γελοῖα ἢ ἀτιμωτικά. Ἴδου λοιπὸν ἡ Γαβριέλλα Ἑστραία γενομένη κυρία τοῦ Λιανκούρ καὶ δούκισσα τοῦ Βωφόρ. Ἴδου αὐτὴ κατέχουσα λαμπρὰν θέσιν ἐν τῷ κόσμῳ. Ἦρκεσεν εἰς αὐτὴν ἡ χαρὰ αὐτῆ; Ἦρκεσεν αὐτῇ αἱ παράφρονες τῆς τρυφερότητος ἀποδείξεις ἐκ μέρους τοῦ βασιλικοῦ ἐραστοῦ της; Ὁχι. Ὁ Ἑρρίκος εἰ καὶ ἄλλην νυμφευθεὶς, ἀποφασίζει νὰ νυμφευθῇ τὴν Γαβριέλλαν . . . καὶ ἡ Γαβριέλλα, τῆς ὁποίας ἡ ὑπερηφάνεια καὶ ἡ φιλοδοξία ἐξανέστησαν τὰς φρένας, ἐνθαρρύνει τὸν βασιλέα εἰς τὴν ἀπόφασίν του. Εὐλαβῆς ὑπὸ συμφέροντος, τὸν συμβουλεύει νὰ γίνῃ ὅσον τάχιστα καθολικὸς διὰ νὰ ἐπιτύχῃ παρὰ τοῦ πάπα ἄδειαν διαλύουσιν τὸν μετὰ τῆς Μαργαρίτας Βαλοᾶ γάμον του.

Ἀλλ' ὁ Σουλλῦ, ὁ αὐστηρὸς Σουλλῦ, ὅστις εὐηρεστεῖτο νὰ κλείῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἢ σχεδὸν νὰ τοὺς κλείῃ, πρὸς τοὺς σκανδαλώδεις ἔρωτας τοῦ Ἑρρίκου Δ' καὶ τῆς ὡραίας Γαβριέλλης, ἐνόσω δηλαδὴ τὸ σκάνδαλον προσέθελλε μόνον τὴν δημοσίαν ἠθικὴν καὶ ὄχι τὰ συμφέροντα τοῦ κράτους, ὁ Σουλλῦ τοσοῦτον παρεφέρθη κατὰ τῆς δουκίσσης τοῦ Βωφόρ, καὶ ἐφέρθη μετὰ τοιοῦτον τρόπον πρὸς αὐτὴν ὥστε ἡ ὡραία δούκισσα ἦλθεν ἐρυθρὰ ὑπὸ αἰσχύνῃς

καὶ μανίας νὰ καταθέσῃ τὰ παράπονά της κατὰ τοῦ αὐθάδους εἰς τοὺς πόδας τοῦ βασιλέως . . .

Τὸν λόγον της διακοπτόμενον ὑπὸ σκιρτημάτων καὶ δακρύων ἐπεραίωσε διὰ τῶν ἐξῆς λέξεων : « Προτιμῶ νὰ ἀποθάνω παρὰ νὰ ζῶ μὲ αὐτὴν τὴν ἐντροπὴν νὰ βλέπω ἐναντιούμενον ἓνα ὑπρέτην κατ' ἐμοῦ ἥτις φέρω τὸν τίτλον κυρίας ¹. »

Ὁ Ἑρρίκος Δ' ὅστις εὕρισκετο εἰς στιγμὴν διανοητικῆς διχυρείας περιορίσθη νὰ ἀποκριθῇ εἰς τὴν Γαβριέλλαν : « Προτιμῶ νὰ ἀποβάλω εἴκοσι κυρίας ὥς ὑμᾶς παρὰ ἓνα ὑπρέτην ὥς αὐτόν. »

Ἡ Γαβριέλλα περιορίσθη. Χωρὶς νὰ ἀποβάλῃ τὰς ἀξιώσεις της τοῦ νὰ καταστῇ βασίλισσα, ἔσχε τοῦλάχιστον τὴν εὐφυΐαν νὰ μὴ διακηρύττῃ αὐτὰς κατὰ πρόσωπον τοῦ Σουλλύ. Ἐὰν ὁ γέρον ὑπουργὸς ἐδείκνυετο ὡς κεκηρυγμένος ἐχθρὸς της, ἀφ' ἑτέρου ἡ Γαβριέλλα εἶχε φίλους τινὰς ἀφωσιωμένους οἵτινες εἰργάζοντο δι' αὐτήν. Αἱ πρὸ πολλοῦ ἀρξάμεναι διαπραγματεύσεις περὶ τοῦ διαζυγίου τοῦ βασιλέως ἤγγιζον εἰς τὸ πέρας των.

Μετὰ τινὰς ἐβδομάδας, μετὰ τινὰς ἡμέρας ἴσως, τὸ μέτωπον τῆς δουκίσσης Βωφόρ θὰ ἐκάμπτετο ὑπὸ τὸ τοσοῦτον ἐπιφθονον βάρος τοῦ καλλίστου τῆς οἰκουμένης στέμματος· τοῦ στέμματος τῆς Γαλλίας !

Ἀλλὰ φεῦ ! ἄλλα μὲν φιλοδοξία καὶ ἔρως, ἄλλα δὲ μῖσος καὶ θάνατος κελεύουσι.

Περικυκλωμένη ὑπ' ἀνθρώπων μειδιῶντων αὐτῇ ἀπαύστως, καὶ εἰς τοὺς ὁποίους αἱ ἐλάχιστοι ἐπιθυμίαι ἦσαν διαταγαί, ἡ Γαβριέλλα, ὀνειρευομένη τὴν προσεχῇ εὐδαίμονίαν της, περιεφέρετο ἐσπέραν τινὰ εἰς τοῦ Ζαμέτ . . . τοῦ Ζαμέτ ἐκείνου ὅστις ἄλλοτε . . . Ἀλλ' ἀφότου ἀνήκεν εἰς τὸν βασιλέα, ὁ Ζαμέτ δὲν ἦτο πλέον εἰμὴ ταπεινὸς θεράπων τῆς Γαβριέλλης.

Ὁ ἀῆρ ἦτο γλυκὺς, σχεδὸν χλιαρὸς κατὰ τὴν ἐσπέραν ἐκείνην, 10 ἀπριλίου 1598. Ἦτο μία τῶν πρώτων καὶ ἡδονι-

κωτάτων ὥρῶν τῆς ἀνοιξέως. Διψήσασα ἔνεκκ τοῦ ἐν τοῖς κήποις περιπάτου της, ἐζήτησε νὰ πίνῃ δροσιστικόν τι ὑπρέτης τις τοῦ Ζαμέτ τῇ προσφέρει πορτοκάλλιον. Μόλις ἔφαγεν ἐκ τοῦ καρποῦ τούτου ἔπεσεν ὑπτίᾳ καὶ σπαράττουσα φρικωδῶς. Ἐσπευσαν εἰς βοήθειάν της, ὅλοι ἔδραμον πρὸς εὗρεσιν ἱατροῦ. Καὶ αὐτὸς ὁ Ζαμέτ, παράφορος ὑπὸ ἀπελπισίας, ὑπόσχεται ὅλην τοὺς τὴν περιουσίαν εἰς ἐκείνον ὅστις ἤθελε σώσει τὴν ὥραϊαν Γαβριέλλαν.

Ὅταν ἔφθασαν οἱ ἱατροὶ, ἡ ὥραϊα Γαβριέλλα ἦτο ἤδη ψυχρὰ . . . καὶ . . . ματαιότης ματαιότητων ! . . . « τὸ πρόσωπόν της, λέγει σύγχρονός τις, τὸ πρόσωπον ἐκείνο τὸ ὑπὸ τοσοῦτων θελγήτρων κεκοσμημένον δὲν ἐδείκνυε πλέον εἰμὴ εἰδεχθῆς προσωπεῖον ἐφ' οὗ ἦτο ἀδύνατον νὰ ἀτενίσῃ τις ἄνευ φρίκης. »

Ὁ θάνατος ἐκείνος ἦτο ἄρά γε ἀποτέλεσμα φυσικῆς ἀποπληξίας, ἡ ἀποτέλεσμα δηλητηρίου ὡς ὑπέθεσαν τινές. Ἀληθῶς εἰπεῖν, μέχρι τῆς σήμερον οὐδεὶς ἠδυνήθη νὰ λύσῃ τὸ πρόβλημα τοῦτο. Ἐν τούτοις ἡ μᾶλλον κυκλοφοροῦσα γνώμη εἶναι ὅτι ἡ Γαβριέλλα ὑπῆρξε θύμα ἐγκλήματος. Ἀλλὰ τίς διέπραξε τὸ ἐγκλημα τοῦτο; Ὁ Ζαμέτ, λέγουσι πάλιν. Πρὸς ποῖον σκοπόν; Ἡ ἀρχαία του ἐρωμένη ἐπὶ τοῦ θρόνου δὲν θὰ τῷ ἐφαίνετο μᾶλλον ὠφέλιμος ἢ οὐσα πτώμα νεκρὸν ἐν τῷ τάφῳ;

Ἐξ ὅλων τῶν ἐρωμένων του, ὁ Ἑρρίκος Δ' ἠγάπησε πλεῖστον τὴν Γαβριέλλαν. Ἔσχεν ἐξ αὐτῆς τρία τέκνα : τὸν Καίσαρα, δοῦκα τῆς Βανδώμης, τὸν Ἀλέξανδρον καὶ τὴν Ἑρρίκέτην ἥτις ἐνυμφεύθη τὸν δοῦκα τοῦ Ἐλβέρ.

Ἐν συνόλῳ, ἐκτὸς τῆς φιλοδοξίας καὶ τοῦ πρὸς τὴν πολυτέλειαν ἀκαθέκτου πάθους τῆς, ἡ Γαβριέλλα, κατὰ τὴν μαρτυρίαν ὅλων τῶν συγχρόνων συγγραφέων, « ἦτο ἀγαθὴ, μετριόφρων, ἐρασμία, γλυκεῖα καὶ εὐεργετικὴ, οὐδέποτε δὲ κατεχράσθη τῆς εὐνοίας ἧς ἀπῆλαυε παρὰ τῷ βασιλεῖ. »

Τοιαῦτα προτερήματα καθιστῶσι συγγνωστὰ πολλὰ ἐλαττώματα . . . πρὸ πάντων ὅταν τὰ ἐλαττώματα ταῦτα τύχῃσι τοιαύτης τρομερᾶς τιμωρίας.

¹ Maitresse = ἐρωμένη = κυρία. Εὐνόητον τὸ λογοπαίγνιον, ἀλλὰ δὲν μεταφέρεται εἰς τὴν γλῶσσίν μας.

Ἐκ διαλειμμάτων κάλαμοι κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ἱκανοὶ περιέγραψαν τοὺς ἔρωτας καὶ τὰς δυστυχίας τῆς ὥραίας Γαβριέλλης.

Ὁ Αὐγουστος Μακὲ, περιώνυμος συγγραφεὺς τῶν *Τριῶν Σωματοφυλάκων*, ἔγραψε μυθιστόρημα εὐφυστάτον καὶ συγκινητικώτατον ὅπερ ὁ «Παρθενών» ἐξελέξατο ὡς παράρτημα διὰ τοὺς συνδρομητὰς αὐτοῦ. Τὴν μετάφρασιν τοῦ μυθιστορήματος τούτου ὀλίγον ἔλειψε νὰ διακόψωμεν καὶ νὰ δυσχεράνωμεν οὐκ ὀλίγον τὴν πορείαν τοῦ περιοδικοῦ ἡμῶν, καθότι χεῖρ βέβηλος ἔκλεψε ἐκ τῆς τραπέζης μας τὸ πρωτότυπον ὅπερ εἶναι ἐκ τῶν μᾶλλον δυσσευρέτων. Ἀλλ' ἐπειδὴ ὑπάρχει Θεὸς καὶ διὰ τοὺς ἐκδότας περιοδικῶν καθὼς ὑπάρχει Θεὸς καὶ διὰ τοὺς ἐρωτευμένους, ἦλθεν εἰς ἐπικουρίαν ἡμῶν ὁ ἐν Σύρῳ ἀξιότιμος καὶ λόγιος Κ. Ἰωάννης Γ. Φραγκιᾶς ὅστις πάνυ προθύμως καὶ εὐγενῶς ἀπέστειλεν ἡμῖν τὴν μέχρι τέλους μετάφρασιν τοῦ ὥραίου τούτου μυθιστορήματος. Τῆς καλλίστης ταύτης μεταφράσεως ποιῶσα χρῆσιν ἀπὸ τοῦ σημερινοῦ φυλλαδίου ἡ διεύθυνσις, ἐκφράζει τῷ δωρητῇ τὴν ἀπειρον αὐτῆς εὐγνωμοσύνην.

—*—

ΠΟΛΙΤΙΚΑΙ ΔΙΚΑΙ

Ο ΣΤΡΑΤΑΡΧΗΣ ΝΕΥ (1815)

ὑπὸ ΦΟΥΚΙΕ

(Συνέχ. ἴδε φυλλ. γ')

Β. Εἶπατε τὴν 14 μαρτίου εἰς τὸν Κ. Βωλσιέ, νομάρχην τοῦ Ζουρά, ὅτι ἡ ἐπάνοδος τοῦ Βοναπάρτου ἦτο πρὸ πολλοῦ παρεσκευασμένη· ὅτι ἀνταπεκρίνεσθε μετὰ τῆς νήσου Ἑλλάδος συχνάκις καὶ εὐκόλως· ὅτι ὁ ὑπουργὸς τοῦ πολέμου καὶ πολλοὶ στρατάρχαι ἦσαν εἰς τὴν συνωμοσίαν;

Α. Ἀρνοῦμαι ἀπολύτως τὴν τοιαύτην βεβαίωσιν τοῦ Κ. Βωλσιέ. Πιθανώτατον νὰ τὸν παρεκίνησα πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ

στρατοῦ καὶ τῶν πολιτῶν νὰ κρατήσῃ τὴν διοίκησιν τοῦ ταμείου διὰ νὰ διατηρήσῃ ἐκεῖ τὴν κοινὴν ἡσυχίαν καὶ νὰ προστατεύσῃ τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὰ κτήματα, ἀλλὰ ποτὲ δὲν εἶπον ὅτι ἀνταπεκρινόμην μετὰ τὴν Ἑλλάδα πρὸ τῆς ἐπικυρόσεως τοῦ Βοναπάρτου. Ἐδήλωσα ἤδη ὅτι ἠγνόουν ἐντελῶς τὰ σχέδιά του καὶ ἐθεοβιάσθη ἀναμφιβόλως ὅτι δὲν ἔμαθον τὴν εἰς τὰ παράλια τῆς Γαλλίας ἀπόβασίν του εἰμὴ παρὰ τοῦ συμβολαιογράφου μου Κ. Βαταρδῆ. Ὅλαί αἱ παρ' ἐμοῦ δοθεῖσαι διαταγαὶ μέχρι τῆς 14 τὸ πρῶτ' ἐδόθησαν πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ βασιλέως καὶ ἀποδεικνύουσιν ὅτι ἐσκόπευα νὰ δυσκολεύσω καὶ νὰ παρεμπόδίσω τὴν πορείαν τοῦ Βοναπάρτου. Ἀν κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ὁ στρατὸς εἶχε τὰ πολεμφοδία τὰ ὅποια ἐπερίμενα εἰς Βεζανσὼν, ἂν εἶχον τὰ τηλεβόλα τὰ ὅποια εἶχον ὑποσχεθῇ νὰ μὲ στείλουν, καὶ ἂν ἡδυνάμην νὰ ἔχω πεποίθησιν εἰς τὴν ἀφοσίωσιν τῶν στρατευμάτων, δὲν θὰ ἐδίσταζον νὰ βαδίσω κατὰ τῶν στρατευμάτων τοῦ Βοναπάρτου, καὶ τοι κατώτερος κατὰ τὰς δυνάμεις. Αἱ πληροφορίες τὰς ὁποίας ἔλαβον κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην περὶ τῶν προόδων καὶ τῶν δυνάμεων τοῦ Βοναπάρτου δὲν ἡδύναντο νὰ ἀφήσωσιν εἰς ἐμὲ καμμίαν ἐλπίδα νὰ τὸν πολεμήσω μετ' ἐπιτυχίας. Καθ' ἑκάστην οἱ στρατιῶται ἐλειποτάκτου πολλοὶ ὁμοῦ καὶ διεκήρυττον ὅτι ἐσκόπευον νὰ συνενωθῶσι μετ' αὐτόν· οἱ κάτοικοι τῶν πόλεων καὶ οἱ χωρικοὶ ἐρῶνδιούργουν τοὺς στρατιώτας καὶ τοὺς παρεκίνησαν εἰς τὴν ἀποσκίρτησιν. Ἄν παρεσύρην εἰς τὸ ν' ἀκολουθήσω τὴν γενικὴν κίνησιν, ἔπραξα τοῦτο φοβούμενος μὴ ἐπισύρω ἐπὶ τῆς πατρίδος μου ἀκαταλόγιστα δεινὰ. Ἐγκαταλειμμένος εἰς τὰς ἰδίας μου ἐμπνεύσεις, δὲν εὔρον εἰς τοὺς ὑποστρατήγους μου τὰς συμβουλὰς τῶν ὁποίων εἶχον τασχύτην ἀνάγκην καὶ τὰς ὁποίας τοῖς ἐζήτουν.

Μετὰ τὴν ἀποσκίρτησιν τοῦ στρατοῦ τοῦ Λυὼν, ὅλη ἡ ἠθικὴ εὐθύνη ἐβάρυνεν ἐμὲ μόνον, καὶ ἐν τούτοις τὰ κατὰ τοῦ Βοναπάρτου μέσα μου ἤλαττοῦντο καθ' ἑκάστην ἕνεκα τῆς λειποταξίας καὶ τῆς πάντοτε αὐξανούσης ἐπιρροῆς τῶν πρακτόρων του. Ἄν ἔσφαλα κατ' αὐτὴν τὴν περίστασιν,